

ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ РІВНІ

Вікторія Андріївна ПОЛУЦЬКА

*студентка II курсу магістратури Херсонського
державного університету*

Науковий керівник: Проценко М. В., канд. юрид.
наук, доцент кафедри національного, міжнародного
права та правоохоронної діяльності Херсонського
державного університету

На початку 2020 року світ охопила пандемія коронавірусної інфекції. Вона стала однією із наймасштабніших проблем у житті багатьох українців. Так як, призвела до обмеження конституційно закріплених прав і свобод громадян України. Серед них: обмеження права на свободу пересування, обмеження права на освіту, обмеження права на свободу мирних зібрань тощо. Варто зазначити, що свобода пересування може обмежуватися винятково законом. Тоді як, право на мирні зібрання може бути обмежене лише рішенням суду.

У Європейській Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод закріплюється право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами. Тому, здійснення даних прав «не підлягає жодним обмеженням за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб» [0]. У нашій державі обмеження вищезазначених прав людини як на національному рівні, так і на міжнародному визнано необхідними задля забезпечення захисту населення від серйозних інфекційних загроз.

Природньо, що серед інших державних органів, які мають контролювати дотримання законодавства, спрямованого на боротьбу з наслідками пандемії COVID-19, істотну роль відіграють правоохоронні органи. Однак, при виконанні вказаних завдань треба мати на увазі, що втручання правоохоронцями у різні сфери життя суспільства (культурну, економічну, приватну тощо) повинно бути мінімально необхідним і не суперечити правам і свободам людини та громадянина, закріпленим у Конституції України та міжнародних актах. Отже, правоохоронцям для захисту прав і свобод населення варто спиратися на національне законодавство та міжнародну практику. Так, статтею 55 Основного закону України визначено, що «кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб» [0].

Європейський суд з прав людини неодноразово розглядав справи щодо порушення прав і свобод людини в період коронавірусної інфекції COVID-19. В одному із своїх рішень Європейський суд зазначив, що «труднощі боротьби з коронавірусом не виправдовують обмеження прав людини» [0]. Така думка

була сформована під час розгляду справи «Фейлаз проти Мальти». В якій правоохоронні органи Мальти, порушили право громадянина Нігерії на свободу і безпеку, право на індивідуальне звернення та право на заборону нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження.

У 2021 році гостро постала необхідність процедури вакцинації населення. Однак, більшість людей почали зазначати про порушення їх права на приватне життя. В тому ж році, Європейський суд з прав людини розглянув справу «Ваврічка та інші проти Чеської Республіки» стосовно обов'язкової вакцинації дитини. У своєму рішенні суд визнав наявність законного, пропорційного втручання, яке є необхідним у демократичному суспільстві. Більш того, суд наклав штраф за недотримання обов'язку вакцинації батькам дитини та наголосив на захисному характері даної процедури. Рішення Європейського суду з прав людини лише засвідчило необхідність проведення процедури вакцинації та визначило її як «одну із найбільш ефективних з точки зору витрат заходів у сфері охорони здоров'я» [0].

Досить схожу справу «Соломахін проти України» Європейський суд розглядав раніше в 2012 році. Тоді, ще задовго до коронавірусної інфекції, рішенням суду було визнано відсутність порушення статті 8 Європейської конвенції з прав людини (право на повагу до приватного життя) та встановлено, що обов'язкове щеплення було передбачено законодавством і переслідувало легітимну мету. Тому, обов'язок вакцинації є лише потребою для захисту національними органами влади здоров'я окремої людини та суспільства в цілому. На разі, питання щодо захисту прав і свобод людини в умовах пандемії передбачено як на національному рівні (Конституція України, Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб»), так і на міжнародному (Європейська конвенція з прав людини і основоположних свобод) тощо.

Тому можна зробити висновки, що наша держава повинна удосконалювати нормативно-правову базу у сфері захисту населення в період пандемії, а також впроваджувати у практичну діяльність міжнародний досвід щодо вирішення питань боротьби з COVID-19 та захистом прав і свобод українського населення.

Список використаних джерел:

1. Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична газета». ЄСПЛ: Труднощі боротьби з коронавірусом не виправдовують обмеження прав людини. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/espl-trudnoshchi-borotbi-z-koronavirusom-ne-vipravdovuyut-obmezheniya-prav-lyudini.html> (дата звернення 01.12.2021).

2. Безоплатна правова допомога. Примусова вакцинація не є порушенням прав людини: Європейський суд з прав людини. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/publikatsiyi/prymusovavaktsynatsiyaneyeporushennyam-prav-lyudyny-yespl/> (дата звернення 02.12.2021).

3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 30.11.2021).

4. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 30.11.2021).